

Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті
Медицина және қоғамдық денсаулық факультеті
Эпидемиология, биостатистика және дәлелдік медицина кафедрасы

ПӘН БОЙЫНША БІТІРУ ЭКЗАМЕНІНІҢ БАҒДАРЛАМАСЫ
Басқару эпидемиологиясы
5 кредит

ҚҰРАСТЫРҒАН: доцент Ф.А. Искакова

ПӘННІҢ ОЖЖБ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕНІ БЕКІТІЛДІ

*Медицина және қоғамдық денсаулық факультетінің Ғылыми кеңесінің отырысында
Хаттама №*

ҚАРАЛДЫ ЖӘНЕ ҰСЫНЫЛДЫ

*Эпидемиология, биостатистика және дәлелдік медицина кафедрасының отырысында
"___" _____ 2025 ж., Хаттама №*

ФАКУЛЬТЕТТІҢ ӘДІСТЕМЕЛІК БЮРОСЫ ҰСЫНДЫ

"___" _____ 2025 ж., Хаттама № 1

Алматы, 2025

«Басқару эпидемиологиясы» пәні бойынша бітіру емтиханының бағдарламасы

Емтихан тақырыптары:

Бітіру емтиханы жазбаша түрде жүргізіледі. Тақырыптық мазмұн барлық оқу жұмысы түрлерін қамтиды: лекциялар мен семинар тақырыптары, сондай-ақ студенттердің өздік жұмыс тапсырмалары.

Оқу нәтижелері:

Емтиханға дайындалу кезінде курстың негізгі теориялық мазмұнын, терминдер мен әдістерді қайталау қажет.

1. Студенттерді Басқару эпидемиологиясының түсініктері, әдістері мен тәсілдерімен таныстыру.
2. Денсаулық сақтау ұйымының менеджментін, зерттеулерді жоспарлауды және сапаны қамтамасыз етуді зерттеу және ұсыну.
3. Денсаулық сақтау ұйымының қаржыландыруын және экономикалық талдауын зерттеу және ұсыну.
4. Ғылыми зерттеу нәтижелерін талдау.
5. Зерттеулерді талдауда медициналық статистиканың негізгі бағыттарын, заңдылықтарын, әдістерін, алгоритмдерін және құралдарын жүргізу.

Курсты аяқтағаннан кейін студент мыналарды істей алуы керек:

- Басқару эпидемиологиясының негізгі түсініктері мен ауқымын сипаттау.
- Басқару эпидемиологиясының түсініктерін анықтау.
- Басқару эпидемиологиясының әдістері мен тәсілдерін орындау.
- Зерттеулерді жоспарлау менеджментін ұсыну.
- Денсаулық сақтау ұйымының сапасын қамтамасыз ету сценарийін ұсыну.
- Денсаулық сақтау ұйымының қаржыландыруын талдау сценарийін жасау.
- Денсаулық сақтау ұйымының экономикалық талдау сценарийін жасау.
- Ғылыми зерттеу нәтижелерін (сипаттамалық, аналитикалық және клиникалық сынақтар) талдау.
- Барлық түрдегі айнымалылар үшін сәйкес статистикалық критерийді қолдана отырып, байланыстар мен айырмашылықтардың статистикалық маңыздылығын анықтау.

- Нәтижелерді графиктер және кестелер түрінде ұсыну.
- Қазақстандағы қолданыстағы скрининг бағдарламаларының біреуінің тиімділігі бойынша есеп жазу.

Емтихан тақырыптарының тізімі

Лекция 1: Басқару эпидемиологиясына кіріспе

Негізгі түсінік: Бұл лекция бүкіл курсқа тон береді. Ол эпидемиологиялық деректер мен әдістерді денсаулық сақтау менеджменті шешімдерін қабылдау үшін пайдаланатын басқару эпидемиологиясы саласын таныстырады.

Лекция 2: Халық денсаулығына кіріспе

Жеке пациенттен бүкіл қоғамға көзқарасты кеңейтеді. Адамдар топтарының денсаулығын анықтайтын факторларды зерттейді.

Лекция 3: Жұқпалы аурулар эпидемиологиясы

Негізгі түсінік: Адамнан адамға немесе қоршаған ортадан адамға жұғатын ауруларға бағытталған эпидемиологияның классикалық саласы.

Инфекция тізбегі (көз, жұғу тәсілі, сезімтал қонақ), таралу модельдері (пандемия, эпидемия, үрдіс), бақылау және алдын алу әдістері (емдеу, оқшаулау).

Басқару мәні: Үрдістерді басқару, эпидемия кезіндегі аурухана ресурстарын жоспарлау және алдын алу бағдарламаларын әзірлеу үшін өте маңызды.

Лекция 4: Жұқпалы емес аурулар эпидемиологиясы

Негізгі түсінік: Заманауи әлемде өлімнің жетекші себебі болып табылатын, адамнан адамға жұқпайтын созылмалы ауруларға бағытталған.

Жұқпалы емес аурулардың негізгі түрлері (жүрек-қан тамырлары, онкологиялық, диабет), тәуекел факторлары (шегелеу, дұрыс емес тамақтану, дене қимылының жеткіліксіздігі), алдын алу және скрининг стратегиялары.

Лекция 5: Заболеваемость халық денсаулығының көрсеткіші ретінде

Негізгі түсінік: Халықтағы аурулардың жиілігі мен таралуын – заболеваемость көрсеткішін зерттейді.

Заболеваемость коэффициенттерін анықтау және есептеу (таралу, жағдай жиілігі), деректер көздері (тіркеулер, сауалнамалар, аурухана есептері) және заболеваемость деректерін түсіндіру.

Басқару мәні: Медициналық көмекке қажеттілікті бағалау, орындық қуаттылығын жоспарлау және кадрлармен қамту үшін негізгі көрсеткіш.

Лекция 6: Смертность халық денсаулығының көрсеткіші ретінде және тәуекелді түзету

Негізгі түсінік: Смертность деңгейін талдау және оны пациенттер топтары арасындағы айырмашылықтарды ескере отырып дұрыс түсіндіру.

Смертность коэффициенттері (жалпы, сәбилік, себептік), коэффициенттерді стандарттау, әртүрлі ауруханалар немесе дәрігерлер нәтижелерін салыстыру үшін тәуекелді түзету түсінігі.

Лекция 7: Денсаулық сақтауды жоспарлау және қажеттіліктерді бағалау

Негізгі түсінік: Стратегиялық жоспарлау және халықтың медициналық көмекке деген қажеттіліктерін анықтау үшін эпидемиологиялық деректерді қолдану.

Қажеттіліктерді бағалау әдістері, қажеттілік пен қызмет көрсету арасындағы алшақтықты талдау, деректер негізінде қуаттылықты жоспарлау (орындықтар, жабдық, персонал).

Басқару мәні: Медициналық ұйымдардың нақты және дәлелдемелерге негізделген даму жоспарларын әзірлеу үшін менеджерлерге практикалық құрал.

Лекция 8: Медициналық көмек сапасын өлшеу

Негізгі түсінік: Эпидемиологиялық әдістерді медициналық көмек сапасын бағалау және жақсарту үшін қалай пайдалануға болатынына арналған лекция.

Сапаның үш компоненті: Құрылым, Процесс және Нәтиже. Көрсеткіштерді, бақылау

карталарын және бенчмаркингті қолдану. Қолайсыз оқиғалар мен медициналық қателерді талдау.

Лекция 9: Дәлелдік медицинаның (ДМ) 5 қадамы

Негізгі түсінік: Дәлелдік медицина (ДМ) қағидаларын тәжірибеге енгізу.

ДМ-ның бес ретті қадамы: сұрақ қою, дәлелдерді іздеу, сыни бағалау, дәлелдерді қолдану, нәтижелерді бағалау.

Лекция 10: Эпидемиологиялық зерттеулер: иерархия, бақылаулық зерттеулер

Негізгі түсінік: Зерттеулердің әртүрлі түрлеріне және олардың дәлелдік күшіне шолу, бақылаулық зерттеулерге назар аудара отырып.

Дәлелдер иерархиясы (жүйелі шолулардан сипаттамалық зерттеулерге дейін). Бақылаулық зерттеулер түрлері: когорттық, «жағдай-бақылау» және көлденеңірек (cross-sectional).

Олардың күшті және әлсіз жақтары.

Лекция 11: Клиникалық сынақтар

Негізгі түсінік: Зерттеулердің «алтын стандартын» – клиникалық сынақтарды, әсіресе кездейсоқтандырылған бақыланатын сынақтарды (КБС) зерттеу.

КБС қағидалары (кездейсоқтандыру, бақылау, соқырландыру), клиникалық сынақтардың кезеңдері, этикалық аспектілер.

Басқару мәні: Тәжірибеге енгізу және қайта өтеуден бұрын жаңа дәрі-дәрмектердің, технологиялардың және емдеу әдістерінің тиімділігін бағалау үшін КБС түсіну қажет.

Лекция 12: Эпидемиология және қаржы менеджменті

Негізгі түсінік: Эпидемиологиялық деректерді денсаулық сақтаудағы қаржы менеджментімен байланыстырады. Шығындарды болжау, денсаулық сақтандыру жүйелерінде тарифтерді есептеу (мысалы, МҚСЖ/ЖЖСЖ) және подушевое financing жүйелерінде тәуекелдерді басқару үшін заболеваемость және смертность деректерін пайдалану.

Лекция 13: Құн-тиімділік талдауы

Негізгі түсінік: Шектеулі ресурстарды бөлу туралы шешім қабылдау үшін негізгі құрал. Құн-тиімділік талдауы (ҚТТ) және Құн-пайдалылық талдауы (ҚПТ) қағидалары. Сапаға түзетілген өмір жылына (СаТӨЖ) шақтағы шығынды есептеу.

Лекция 14: Клиникалық эпидемиология және шешім қабылдау

Негізгі түсінік: Өткізілген барлық тақырыптарды жинақтау, клиникалық және басқарушылық шешімдер қабылдау үшін эпидемиологиялық қағидаларды қолдануға бағытталған.

Ықтималдықтық ойлауды қолдану, диагностикалық тесттерді түсіндіру (сезімталдық, специфичность), клиникалық болжам ережелері мен алгоритмдерін құру.

Лекция 15: Эпидемиология және көшбасшылық

Негізгі түсінік: Бұл лекция эпидемиологиялық деректерді тек менеджмент емес, сонымен қатар стратегиялық көшбасшылықтың негізгі құралы ретінде қарастырады. Ол көшбасшылардың өзгерістерді ынталандыру, дағдарыс кезінде ұйымдарды басқару және дәлелдемелерге негізделген тәжірибе мәдениетін насихаттау үшін бұл деректерді қалай пайдаланатынын зерттейді.

Әрбір емтихан билеті жоғарыда көрсетілген курс тақырыптары бойынша үш сұрақты қамтиды.

Блок	Мысал сұрақ	Құзыреттілік деңгейін бағалау	
1	Танымдық құзыреттіліктерді бағалауға бағытталған сұрақтар	"Басқару эпидемиологиясы ғылым ретінде" және "Басқарудағы дәлелдік медицина" анықтамаларын түсіндіріңіз.	Магистрант негізгі түсініктерді, терминдерді және әдістерді еске түсіру, анықтау және түсіндіру қабілетін көрсетеді.
2	Жүйелік құзыреттіліктерді анықтайтын сұрақтар	Әртүрлі интервенциялардың, саясаттардың немесе зерттеу нәтижелерінің құндылығын, жарамдылығын және тиімділігін бағалау қабілеті.	Нақты жағдайларда білімді қолдану, деректерді талдау және нәтижелерді түсіндіру қабілеті.
3	Функционалдық құзыреттілікті анықтауға бағытталған сұрақтар	Анықталған тапсырманы орындау үшін құралдарды, әдістерді және деректерді пайдалану.	Бірнеше түсініктерді біріктіру, дәлелдік негізделген ұсыныстар жасау және стратегиялық шешімдер ұсыну қабілеті.

Бағалау критерийлері

Ұпайлар	Ұпайлардың сандық эквиваленті	Ұпайлар, %	Сипаттамасы	Студент жұмысының сипаттамасы
A	4,0	95–100	Өте жақсы	Студенттің жауабы өздігінен орындалған және жоғары ғылыми-

Ұпайлар	Ұпайлардың сандық эквиваленті	Ұпайлар, %	Сипаттамасы	Студент жұмысының сипаттамасы
A-	3,67	90–94		әдістемелік талаптарға сай келеді. Жауап мәтіні студенттің меңгерген ғылыми әдістер мен тәсілдерді бағалау және қолдану, сондай-ақ тұжырымдамалар мен модельдер ұсыну және кәсіби қызметтің жаңа әдістері мен құралдарын пайдалану қабілетін көрсетеді. Жұмыста мәселеге тәуелсіз көзқарас және сәйкес дәлелдемелер ұсынылған. Жұмыс мұқият дайындалған және студент кәсіби терминологияны және академиялық жұмыстар жазудағыларын меңгерген.
B+	3,33	85–89	Жақсы	Студенттің жауабы жалпы алғанда жақсы жазылған, бірақ автор тақырыптың нақты аспектілерін толық қамтымаған немесе ішінара қамтыған. Жұмыста мәселеге автордың түпнұсқа көзқарасы немесе сәйкес дәлелдемелер ұсынылмаған. Жұмыстың негізгі мазмұнына әсер етпейтін кейбір дәлсіздіктер бар. Жауап материалды кемінде 75% деңгейде білу мен түсінуді көрсетеді.
B	3,0	80–84		
B-	2,67	75–79		
C+	2,33	70–74	Қанағаттанарлық	Тапсырма жалпы алғанда орындалған, бірақ автор мәселелерді талдау дағдыларын көрсете алмаған және тақырыптың нақты аспектілерін толық қамтымаған немесе ішінара қамтыған. Жұмыста мәселеге автордың түпнұсқа көзқарасы ұсынылмаған. Автор ғылыми зерттеу әдістемесін жеткіліксіз меңгерген. Жауапта сұрақтың негізгі мазмұнына қатысты дәлсіздіктер бар.
C	2,0	65–69		
C-	1,67	60–64		
D+	1,33	55–59	Қанағаттанарлықсыз	Тапсырма орындалмаған немесе 50% аз орындалған. Тапсырма дұрыс емес орындалған.

Recommended Literature

1. Managerial Epidemiology: Cases and Concepts, 4th Edition, by Steven T. Fleming (Editor). - 632 p.
//chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://lib.zu.edu.pk/ebookdata/Epidemiology/Managerial%20epidemiology%20_%20cases%20and%20concepts-by%20Steven%20T.%20Fleming.pdf
2. Применение методов статистического анализа для изучения общественного здоровья и здравоохранения. Под редакцией В.З.Кучеренко. Учебное пособие для ВУЗОВ. Изд..группа Гэотар- Медиа.-2007.-245 с.
3. lectures on discipline

4. Web sites

Professional research databases

www.gapminder.com

www.cdc.gov

www.who.org

Internet sources

<http://elibrary.kaznu.kz/ru>

<https://www.stat.gov.kz/>